

**Економіка третинного сектору**

Тетяна ДЛУГОПОЛЬСЬКА

**ІНВЕСТУВАННЯ В ТВОРИ МИСТЕЦТВА:
АНАЛІЗ ДИНАМІКИ СВІТОВОГО АРТРИНКУ
ТА СУЧАСНИХ ТРЕНДІВ ЙОГО РОЗВИТКУ****Резюме**

У статті проведено комплексне дослідження світового ринку творів мистецтва, виокремлено його основні тенденції розвитку. Обґрунтовано, що успішні інвестиції залежать від таких факторів, як репутація митця, унікальність творів, ринкові тенденції та історична цінність. У роботі використано кількісні та якісні методи дослідження. Проаналізовано головні мистецькі індекси для відстеження показників світового артринку, що допомагають інвесторам зрозуміти загальні тенденції та волатильність цього виду інвестицій. Доведено, що артринок характеризується волатильністю та залежністю від макроекономічних змін. Зокрема, у 2020–2024 рр. ринок демонстрував як підйоми, так і спади, а також поступове відновлення у 2025 р. Незважаючи на ризики, мистецтво все ще є привабливим варіантом для диверсифікації інвестиційного портфеля, особливо для колекціонерів та інвесторів, зацікавлених у довгостроковому прибутку.

Ключові слова:

артринок, «блакитні фішки», інвестиції, індекс MAB100, твори мистецтва, «червоні фішки», CAGR.

© Тетяна Длугопольська, 2025.

Длугопольська Тетяна, к. е. н., доцент, Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна. ORCID: 0000-0003-1925-963X Email: tetianadluhopolska@gmail.com

Класифікація за JEL: F65; G10; O51; O52; Z11.

5 рисунків, 3 таблиці, 37 джерел літератури.

Постановка проблеми

Інвестування у твори мистецтва є унікальною складовою світового ринку, який поєднує економіку, культуру та естетику. Цей сектор пропонує інвесторам можливість диверсифікації інвестиційного портфеля, збереження капіталу, а іноді й значного зростання його вартості. На відміну від традиційних фінансових інструментів, таких як акції чи облігації, твори мистецтва мають внутрішню цінність, пов'язану з їхнім історичним, естетичним та культурним значенням (Coggins, 1972), а відносини між гравцями на артринку є не коротко-, а довгостроковими (Kraeussl & Logher, 2010).

Глобальний ринок мистецтва демонструє високу динаміку, зумовлену як зростанням попиту серед приватних колекціонерів та інституційних інвесторів, так і розвитком сучасних технологій. Онлайн-аукціони, цифрові платформи та NFT-технології¹ відкривають нові можливості для інвестицій у твори мистецтва. Водночас інвестування у мистецтво пов'язане з численними ризиками, зокрема волатильністю цін, труднощами з оцінюванням справжності та автентичності творів, впливом макроекономічних чинників.

У статті проведено дослідження світового ринку творів мистецтва як об'єкта інвестування, проаналізовано його основні тенденції, ризики та переваги. Особливу увагу приділено впливу глобальних економічних змін на ціни та попит, а також ролі новітніх технологій у формуванні сучасного артринку.

¹ NFT (non-fungible token – незамінний токен) – особливий тип криптовалюти, одиниця даних, розміщена у цифровій книзі (блокчейні), що становить унікальний елемент. NFT – це «мітка», яка додається до електронного об'єкта (картинка, фото, трек, твіт, мем, смс тощо), що підтверджує його унікальність.

Огляд літератури

У своїх численних працях Ю. Мельник (Мельник, 2009; Мельник, 2018; Мельник, 2020) наголошує, що міжнародний ринок творів мистецтва є одним з найприбутковіших серед альтернативних інвестицій. За умов економічної нестабільності інвестори часто звертаються до артринку як до надійного способу збереження та примноження капіталу. Саме фінансово-економічні кризи стають поштовхом для інвестування в нетрадиційні інструменти, до яких саме належать твори мистецтва (David et al., 2013; Guo et al., 2024).

Загалом інвестиції в твори мистецтва на сучасному етапі важливо розглядати через STEAM-інструментарій (Science, Technology, Engineering, the Arts and Mathematics), коли цифровізація гуманітарної науки (Digital Humanities – DH) вимагає активного використання емпіричних даних у дослідженні ринків мистецтва (Alexander & Radermecker, 2023; Ginsburgh et al., 2017; Arosio, 2024).

Артринки часто вивчають з погляду дії маркетингових механізмів (Bradshaw, 2010; Lee & Lee, 2017; Akimov, 2023; UBS, 2024), ризикогенних факторів (Момот, 2018) або юридичних аспектів його розвитку (Massy, 2008; Jin, 2024). На міжнародному рівні доволі резонансними стають випадки незаконної торгівлі творами мистецтва, мародерства, незаконного ввезення чи вивезення культурних цінностей (приклад злочинної влади Росії, яка масово вивозить твори мистецтва з окупованих територій), відмивання грошей на цьому ринку. Не дивно, що важливу роль у захисті первинних власників творів мистецтва відіграють саме соціальні та інституційні норми, про що свідчить регуляторна політика на артринку США та країн ЄС.

Учені часто акцентують увагу на основних аспектах неефективності артринку (Frey & Eichenberger, 1995):

1. Поведінкові аномалії: приватні колекціонери часто демонструють поведінку, пов'язану з «ефектом дарування», нехтуванням альтернативними витратами та упередженістю щодо безповоротних втрат, які спонукають до нерациональних рішень щодо інвестицій у мистецтво. Емоційні фактори, зокрема цінність передачі творів мистецтва спадкоємцям, ще більше впливають на їхній вибір.

2. Корпоративне колекціонування: хоча корпоративне придбання творів мистецтва переважно орієнтоване на отримання прибутку, топ-менеджмент часто купує їх для особистого споживання, а не фінансової вигоди.

3. Публічні музеї: музеї часто стикаються з унікальними обмеженнями, зокрема обмеженою здатністю продавати або диверсифікувати колекції, залежністю від спеціального фінансування для придбання творів мистецтва.

4. «Фіаско ринку»: артринок потерпає від нееластичної пропозиції, асиметричної інформації та регуляторних обмежень (зокрема, експортних обмежень), «інституційних пасток». Ці проблеми перешкоджають можливостям арбітражу та ускладнюють прогнозування цін, особливо для дороговартісних творів мистецтва.

5. Прогрес в економіці мистецтва: необхідність аналізу інституційних та поведінкових детермінант для кращого розуміння ринку мистецтва, який є волатильним і схильним як до генерування значних прибутків, так і до значних витрат.

Загалом артринок є частиною креативної економіки (creative economy – CE), дослідження якої органічно поєднують культуру, науку, політику, економіку та суспільство (Carayannis & Campbell, 2011).

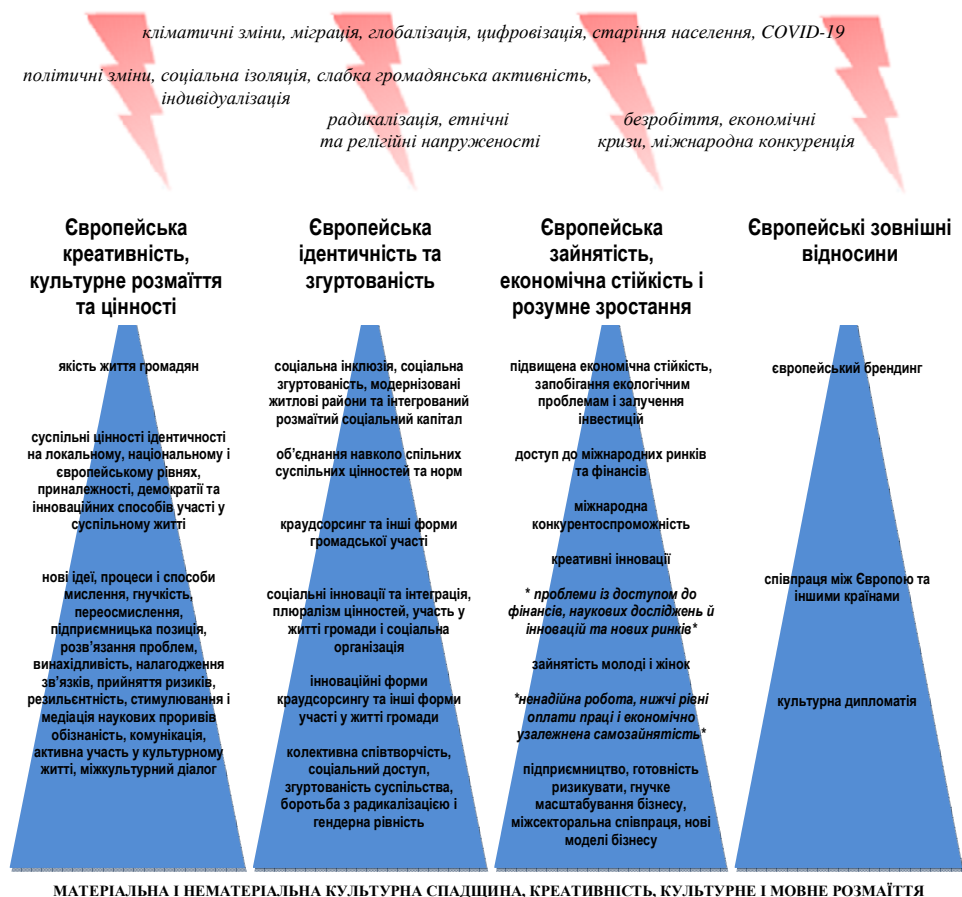
У наукових працях (Lazzaro et al., 2021; Lazzaro, 2021) автори в міждисциплінарному контексті вивчають те, як різні наукові методи поєднуються для створення міжнародної спільноти знань і дослідження ринків мистецтва. Однак сьогодні на зміну міждисциплінарності як простого поєднання кількох дисциплін у дослідженні артринку (Condee, 2016) приходять трансдисциплінарність, що визначається як «критичний та саморефлексивний дослідницький підхід, що пов'язує суспільні проблеми з науковими та продукує нові знання шляхом інтеграції різних наукових і позанаукових уявлень (Jahn et al., 2012). У рамках ДН дослідження ринків мистецтва мають потенціал забезпечити та поєднати як фундаментальні, так і практичні розвідки в цій сфері.

У праці (Gustafsson & Lazzaro, 2021) науковці наголошують на важливості вивчення культури, культурної спадщини та креативних індустрій (culture, cultural heritage and creative industries – CCI) у поточній європейській політиці у зв'язку з низкою суспільних викликів, на які сфера CCI має інноваційно реагувати. Учені виокремлюють кілька основних викликів, на які сфера CCI може стратегічно відповісти та розкрити потенціал для інновацій та економічного зростання в ЄС (рис. 1):

1) європейська креативність, культурне розмаїття та цінності, що стосуються покращення якості життя громадян, розвитку суспільних цінностей, ідентичності (на локальному, національному, європейському рівнях), демократії та участі, генерації нових ідей, процесів, підприємницького підходу, вирішення проблем мережевої взаємодії та наукових проривів, підвищення рівня усвідомлення, комунікації, міжкультурного діалогу;

Рисунок 1

Чотири принципи культурних і креативних індустрій відповідно до основних суспільних викликів для ЄС



Примітка: для кожного принципу наведено різні важелі реалізації, а також кілька перешкод (останні позначені «*» та курсивом).

Джерело: перекладено з Gustafsson & Lazzaro (2021).

2) європейська ідентичність та згуртованість, що стосуються соціальної інклюзії, згуртованості, зміцнення суспільних цінностей та норм, краудсорсингу та інших форм громадської участі, соціальних інновацій, плюралізму цінностей, соціальної організації, колективної співпраці, соціальної рівності та боротьби з радикалізацією;

3) європейська зайнятість, економічна стійкість і розумне зростання, що стосуються економічної стійкості, запобігання екологічним проблемам, залучення інвестицій, доступу до міжнародних ринків та фінансів, міжнародної конкурентоспроможності, творчих інновацій;

4) європейські зовнішні відносини, що стосуються європейського брендингу, співпраці Європою з іншими країнами, культурної дипломатії, взаєморозуміння.

Основні виклики, з якими стикається сучасна Європа, стосуються:

- кліматичних змін, міграції, глобалізації, цифровізації, старіння населення, пандемії та військових конфліктів;
- політичних змін, соціальної ізоляції, недостатньої громадянської активності;
- радикалізації, етнічної та релігійної напруженості;
- безробіття, економічних криз, міжнародної конкуренції.

Методологія дослідження

Дослідження артринку ґрунтується на використанні комплексу кількісних та якісних методів, які дають змогу систематизувати інформацію, оцінити головні тенденції та виявити фактори, що впливають на розвиток ринку. Так, методи узагальнення та компаративного аналізу були використані для оцінювання волатильності ринку, рентабельності інвестицій у мистецтво та регіональної концентрації артінвестицій. Методи індукції та дедукції, що ґрунтуються на огляді первинних та вторинних джерел інформації, дали змогу зрозуміти основні теоретичні підходи до аналізу артринку. Поєднання методів дозволило створити багатовимірну картину сучасного стану артринку, враховуючи як економічні, так і культурні аспекти.

Результати

Загалом інвестування в мистецтво означає придбання художніх творів, щоб отримати фінансовий прибуток через зростання їхньої вартості згодом. На відміну від класичних інвестицій, мистецтво містить унікальну естетичну та культурну цінність (Exceptional.art, 2025). Мистецтво як об'єкт альтернативного інвестування приваблює тих, для кого важлива диверсифікація портфеля, можливість отримати дохід і задоволення від володіння творами мистецтва. Однак, на відміну від інших об'єктів інвестування (нерухомість чи акції), цінність творів мистецтва реалізується лише під час їх продажу (не генерує доходів на зразок орендної плати чи дивідендів).

Інвестори на артринку зосереджуються на таких важливих факторах: репутація митця, унікальність творів мистецтва, тенденції на артринку, історичне значення (табл. 1).

Таблиця 1

Важливі фактори для інвестування на артринку

№	Фактор	Характеристика	Приклад
1.	Репутація митця	Роботи відомих художників зазвичай сприймаються колекціонерами як більш надійні інвестиції, оскільки їх визнана репутація забезпечує збереження або підвищення вартості творів мистецтва. Водночас твори молодих митців можуть стати джерелом значного прибутку, якщо їхня популярність та авторитет на артринку згодом зростуть.	Роботи таких художників, як Пабло Пікассо чи Вінсент ван Гог, мають стабільно високу вартість на артринку через їхню всесвітньо визнану репутацію. Натомість твори британського художника Бенксі, чия популярність стрімко зросла останніми десятиліттями, демонструють приклад митця з хорошим репутаційним капіталом, перетворюючи його роботи з відносно доступних на об'єкти інвестування, що мають високу вартість на артринку.
2.	Рідкісність та унікальність творів	Виняткові твори мистецтва володіють високим інвестиційним потенціалом. Колекціонери зазвичай віддають перевагу	Наприклад, картина Леонардо да Вінчі «Salvator Mundi» є унікальною роботою майстра епохи Відродження і належить до його завершальних творів. У

№	Фактор	Характеристика	Приклад
		гу лімітованим виданням, унікальним роботам або творам, що представляють важливий етап творчості митця.	2017 р. вона була продана на аукціоні Christie's у Нью-Йорку за рекордну суму – \$450,3 мільйона, що підтверджує високий інвестиційний потенціал рідкісних і унікальних творів.
3.	Тенденції ринку	Основну роль на артринку відіграє усвідомлення актуальних тенденцій. Популярність певних стилів або періодів може підвищувати попит та цінність творів. Знання того, які напрями мистецтва є модними або мають потенціал до зростання вартості, сприяє ухваленню обґрунтованих інвестиційних рішень.	Прикладом ринкових тенденцій є популярність імпресіонізму у 1980-х рр. Твори таких художників, як Клод Моне та П'єр-Огюст Ренуар, стали надзвичайно затребуваними, що зумовило суттєве зростання їхньої вартості на аукціонах. Інвестори, які придбали ці роботи до підйому попиту, отримали значний прибуток, скориставшись трендом на ринку.
4.	Історичне значення	Твори мистецтва, пов'язані з важливими історичними подіями або ті, що належать до відомих колекцій, зазвичай мають вищу вартість. Їх ціна з часом може зростати, особливо якщо вони експонуються у престижних музеях чи галереях.	Прикладом може бути картина Леонардо да Вінчі «Мона Ліза», яка є не лише шедевром мистецтва, а й частиною історичної спадщини. Вона має надзвичайне історичне значення, оскільки вважається однією з найбільш впізнаваних та значущих картин у світі. Її вартість зростає не тільки через художню цінність, а й завдяки її історичному контексту та значенню в розвитку мистецтва. Картина також має величезну культурну цінність як частина колекції Лувру.

Джерело: сформовано автором на основі Пивоваров & Гусев (2021),_Exceptional.art (2025), Момот (2018).

Інвестування в мистецтво вимагає розуміння особливостей артринку, зокрема таких (Artprice, 2023; Момот, 2018):

- ринок мистецтва та антикваріату є вразливим до економічних коливань і може мати високий ризик втрат;
- інвестування доцільне у твори мистецтва сучасних художників, які мають потенціал на міжнародному ринку;
- інвестування доцільне в цінні антикварні предмети, які мають історичну та культурну значущість;
- перед інвестиціями важливо отримати професійну оцінку та експертну думку щодо цінності й автентичності інвестиційних об'єктів;
- важливо співпрацювати з експертами та консультантами, які мають досвід у мистецькій галузі;
- необхідно провести попередні дослідження артринку.

Для відстеження показників артринку використовують такі інструменти, як мистецькі індекси, що допомагають інвесторам зрозуміти загальні тенденції та волатильність. До таких індексів належать (табл. 2): індекс дослідження артринку (AMR Art100), мистецький індекс Мея-Мозеса (Sotheby's Mei Moses), база даних цін Artnet, індекс MAB100 (MyArtBroker) та інші.

Таблиця 2

Види індексів на артринку

№	Назва	Рік за-снування	Характеристика
1.	AMR Artprice 100	2018 р.	База даних, яка відстежує мільйони результатів аукціонів у різноманітних мистецьких категоріях, зосереджуючись на найкращих 100 художниках на основі результатів їх аукціонів за останні 5 років.
2.	Sotheby's Mei Moses	2002 р.	Ґрунтується на повторних продажах творів мистецтва, забезпечуючи надійне вимірювання цінових змін у часі; зосереджується тільки на даних аукціонів Sotheby's, Christie's і Phillips.
3.	Artnet	1989 р.	Містить дані про ціни на аукціонах, допомагаючи інвесторам аналізувати тенденції, порівнювати та ухвалювати обґрунтовані рішення; відстежує 7 стандартних індексів на основі бази даних цін, що охоплює понад 1800 аукціонних домів і 340 000 художників.

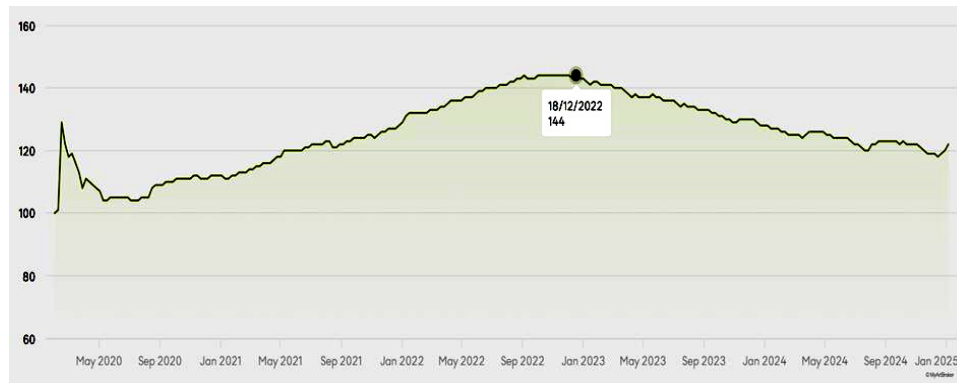
№	Назва	Рік за- снування	Характеристика
4.	MAV100	2023 р.	Спеціальний індекс, розроблений для моніторингу 100 найкращих робіт, оцінки їхньої ліквідності та ринкової значущості на основі загальних витрат за останні 5 років, враховує результати продажів з понад 350 аукціонних домів.

Джерело: сформовано автором на основі (Exceptional Art, 2025; Мельник, 2018; Мотот, 2018).

Наприклад, нещодавно розроблений індекс MAV100 відстежує цінову динаміку на 100 найвідоміших картин на основі даних історій продажу аукціонів. Сукупні витрати перераховуються щоквартально (рис. 2). Індекс розпочинається зі значення 100, що є звичайною практикою для більшості фінансових індексів.

Рисунок 2

Динаміка індексу MAV100 2020-2025



Джерело: MyArtBroker (2025).

Дані рис. 2 чітко відображають тенденції на світовому артринку за останні п'ять років:

1. «Початковий сплеск» на початку 2020 р., що свідчить про ринкову активність або значні продажі, що підвищували значення індексу, ймовірно, через збільшений попит на відомі твори мистецтва.

2. Стабілізація у 2021 р., протягом якого індекс поступово зростає, що свідчить про розвиток артринку та збільшення довіри серед інвесторів.

3. Пікова продуктивність у 2022 р., коли індекс досяг свого максимуму у 144 пункти в середині та кінці року, що зумовлено економічним оптимізмом та «бумом» інвестицій у мистецтво.

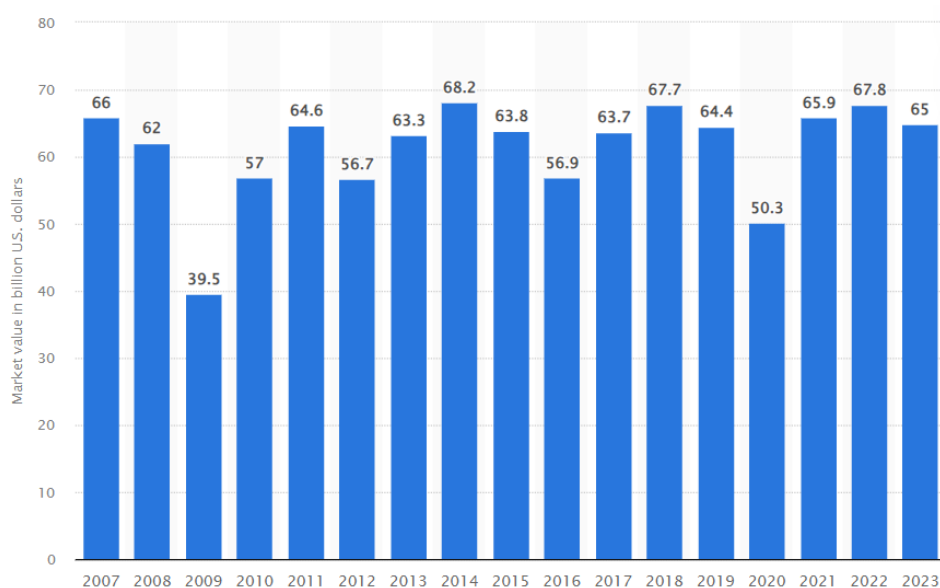
4. Фаза спаду (2023–2024 рр.), протягом якої значення індексу поступово знижуються (до 116 пунктів). Така тенденція є результатом глобальних економічних проблем, геополітичної нестабільності, зниження сукупного попиту, насичення ринку.

5. Відновлення на початку 2025 р. (до 119 пунктів), що свідчить про відновлення інтересу до творів мистецтва або позитивні зміни на артринку.

Динаміка індексу MAB100 чітко корелюється із динамікою обсягів продажу творів мистецтва на світовому артринку, що представлена на рис. 3.

Рисунок 3

Обсяги продажів на світовому артринку 2007–2023 рр., млрд дол. США



Джерело: Statista Research Department (2024).

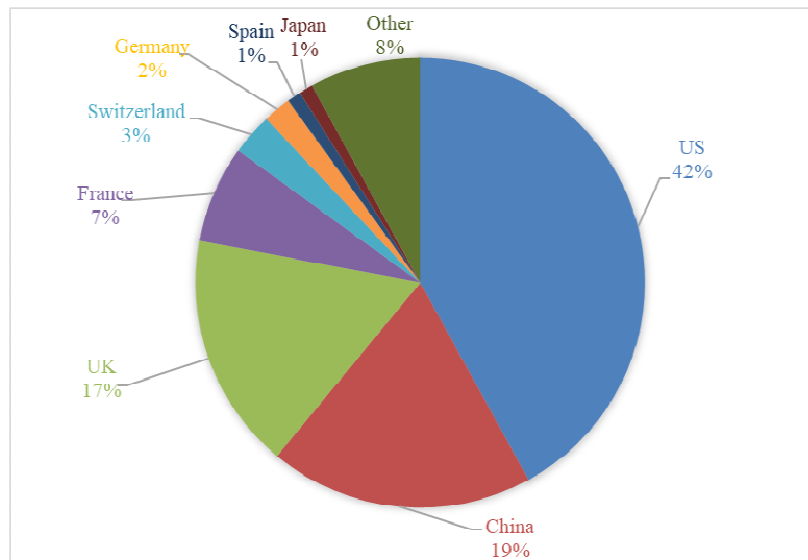
Як видно з рис. 3, світовий артринку протягом останніх років характеризується суттєвою волатильністю, оскільки з 2020 р. відбулося суттєве зростання обсягів продажу на ньому до 67,8 млрд дол. США у 2022 р., однак у 2023 р. загальна вартість угод на ринку мистецтва в усьому світі знизилась до 65,0 млрд дол. США.

Найбільш негативних змін зазнало дороговартісне мистецтво, адже роботи вартістю понад 10 млн дол. США на аукціонах впали на 40%. Натомість продажі нижчого рівня продемонстрували стабільність – у галереях, які заробляли менше 500 тис. дол. США, продажі зросли на 11%. Онлайн-продажі, особливо робіт ціною нижче 50 тис. дол. США, збільшились і становили 18% від загального обороту ринку, що вдвічі більше, ніж у 2019 р. (Statista Research Department, 2024).

У регіональному зрізі США зберегли лідерство з обсягом продажів у 27,2 млрд дол. США, або 42% від загального розміру світового артринку (рис. 4). І це, на думку окремих експертів (Lam, 2024), ще є дещо заниженим показником, який не охоплює американців, що купують твори мистецтва на інших ринках, таких як Великобританія та Китай.

Рисунок 4

Регіональний зріз світового артринку у 2023 р.



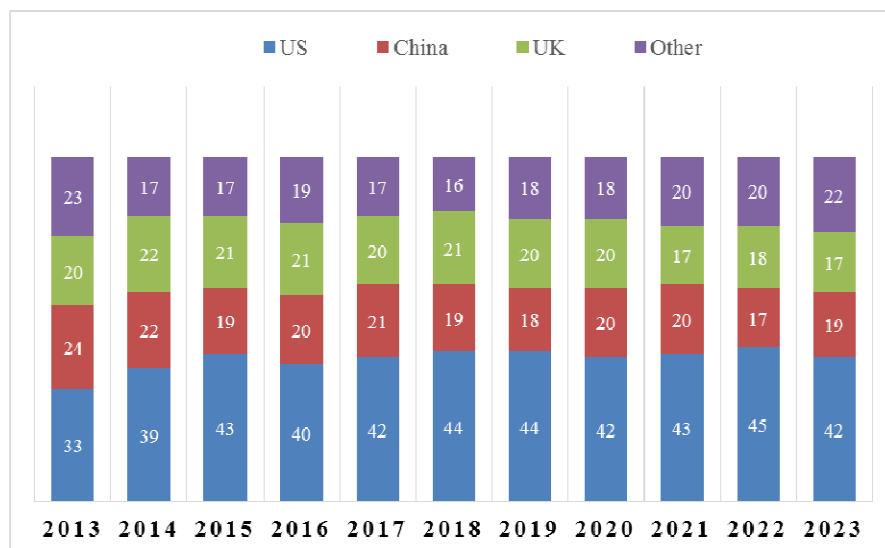
Джерело: Feel (2024).

Китай (19% світового артринку) випередив Великобританію (17% світового артринку) та посів друге місце з обсягом продажів у 12,2 млрд дол. США. Великобританія у 2023 р. досягла продажів на артринку у 8,9 млрд дол. США. Зростання частки Китаю на глобальному артринку експерти пояснюють кількома факторами (Lam, 2024): по-перше, частими мистецькими ярмарками, зокрема Art Basel Hong Kong; по-друге, відкриттям нових музеїв, зокрема Centre Pompidou Museum в Шанхаї.

На рис. 5 відображено регіональну динаміку розвитку світового артринку за десять років. Як видно, за 2013–2023 рр. частка США в обсягах продажів зростає з 33% до 42%, тоді як частка Китаю і Великобританії знизилась.

Рисунок 5

Динаміка артринку за регіонами світу у 2013-2023 рр., % продажів



Джерело: Hanly (2024).

На артринку відома категорія «блакитні фішки» (blue chip artists) – твори мистецтва відомих і авторитетних художників, чії шедеври добре продаються на аукціонах і лише зростають в ціні незалежно від ринкової кон'юнктури (Кирейто, 2021). Інвестиції в «блакитні фішки» вважаються безпечними і такими, що лише примножують доходи інвестора (Artprice, 2023).

Водночас також є «червоні фішки» (red chip artists) – твори авторів, які з'явилися на артринку нещодавно, але їхні роботи вже продаються за сотні тисяч і навіть мільйони доларів США.

Такі художники, як Пабло Пікассо, Клод Моне, Казимир Малевич, Ван Гог, Енді Уорхол, Девід Гокні та Джексон Поллок вважаються «блакитними фішками» завдяки їхньому тривалому впливу на світ мистецтва та постійному попиту на ринку. Їх роботи зберегли свою вартість навіть під час ринкової волатильності в кризові періоди. Серед найбільш очевидних прикладів «червоних фішок» – Амоако Боафо, Меттью Вонг, Іссі Вуд та Дана Шутц.

У табл. 3 відображено найкращі приклади інвестиційної прибутковості на артринку за 5 років (2017–2022 рр.), зокрема за показником Compounded Annual Growth Rate (CAGR), який характеризує середньорічне зростання ціни творів мистецтва.

Таблиця 3

Приклади найбільш прибуткових інвестицій в артоб'єкти за 2017–2022 рр.

№	Автор, картина	Ціна, £*		%	
		2017	2022	5-річна прибутко- вість	CAGR
1.	KEITH HARING «Best Buddies»	7448	55236	642	49
2.	BANKSY «Pulp Fiction (Unsigned)»	6000	44100	635	49
3.	DAVID HOCKNEY «Untitled No.516»	6875	50400	633	49
4.	DAVID HOCKNEY «The Arrival of Spring in Woldgate East Yorkshire 17th April 2011»	31250	221672	609	48
5.	DAVID HOCKNEY «Four Part Splinge»	10428	73499	605	48
6.	DAVID HOCKNEY «Van Gogh Chair (White)»	15586	100800	547	45
7.	ROY LICHTENSTEIN «Explosion»	5840	39047	569	46
8.	ANDY WARHOL «Queen Elizabeth II (F.&S. II.336)»	55351	352800	537	45

№	Автор, картина	Ціна, £*		%	
		2017	2022	5-річна прибутковість	CAGR
9.	BRIDGET RILEY «Eclipse»	2885	16332	466	41
10.	ANDY WARHOL «Campbell's Soup I, Black Bean (F.&S. II.44)»	15611	88200	463	41

Примітка: * Ціна продажу включає премію покупця та обмінний курс на момент укладання угоди.

Джерело: MyArtBroker (2024).

Найбільш прибуткові роботи світового артринку у 2022 р. такі: картини Кіта Гарінга («Best Buddies») та Бенксі («Pulp Fiction»), що продемонстрували 5-річну прибутковість у понад 640%, а також картини Девіда Гокні, які займають 4 позиції з 10 (табл. 3), вказуючи на популярність митця серед інвесторів. Показник CAGR за вказаними авторами творів мистецтва – від 45 до 49%, що свідчить про надзвичайно високі темпи зростання їхньої вартості в часі, якщо порівняти з іншими видами активів. Варто зазначити, що в 2017 р. всі роботи митців стартували з відносно доступних цін (£2 885 – £55 351), однак суттєво подорожчали до 2022 р. (до £352 800), що підтверджує потенціал артринку як інвестиційного інструменту.

Цифрові технології XXI ст. сприяють тому, що на глобальному артринку виникає цифрове та NFT-мистецтво. NFT побудовані на технології блокчейн, що гарантує безпечний і прозорий спосіб купівлі, продажу та обміну цифровими творами мистецтва. Наприклад, цифрова робота Beeple «Everyday: Перші 5000 днів» була продана за 69 млн дол. США на аукціоні Christie's у 2021 р., що стало переломним моментом для NFT-ринку (Момот, 2018).

Загалом, світовий артринок надзвичайно чутливий до зовнішніх факторів, зокрема поведінки колекціонерів, глобальних економічних умов, розвитку креативної економіки і культурних трендів. Однак, незважаючи на зниження після 2022 р., індекс MAB100 все ще вищий за початкове значення, що свідчить про те, що ринок мистецтва зберігає свій довгостроковий потенціал зростання і стійкість.

Практичне застосування та обмеження

Одним із основних аргументів на користь інвестування в мистецтво є його здатність зберігати вартість навіть за умов економічної нестабільності, що робить мистецтво хорошою альтернативою традиційним активам, таким як акції, криптовалюти чи нерухомість (Dluhopolskyi et al., 2024; Сусленко et al., 2022; Zatonatska et al., 2022). Однак важливим викликом для інвесторів є висока волатильність артринку, що демонструє залежність від зовнішніх факторів, таких як глобальні економічні кризи, геополітична нестабільність або зміни в культурних і соціальних пріоритетах. Відсутність прозорості на артринку, складність визначення автентичності та залежність від експертних оцінок створюють бар'єри для потенційних інвесторів.

Поведінка інвесторів на світовому артринку характеризується тим, що вони надають перевагу впізнаваним митцям (Девід Гокні та Бенксі стали улюбленцями завдяки їхній універсальності та впливу на сучасне мистецтво) та диверсифікують свої інвестиційні портфелі за через придбання мистецьких творів.

Висновки

Інвестування в мистецтво є перспективним, але складним напрямом альтернативних інвестицій, що вимагає розуміння унікальних характеристик артринку. Воно поєднує в собі естетичне задоволення з потенційною фінансовою вигодою, проте значною мірою залежить від таких факторів, як репутація митця, унікальність творів, ринкові тенденції та історична значущість. Світовий ринок творів мистецтва характеризується високою волатильністю і чутливістю до економічних, геополітичних та соціокультурних змін, що може як посилювати ризики, так і відкривати нові можливості для зростання вартості творів, особливо в сегменті «блакитних фішок» та NFT. Для успішного інвестування важливо здійснювати детальний аналіз, консультуватися з експертами і використовувати спеціалізовані інструменти моніторингу ринку. Артіндекси, такі як AMR Art100, Sotheby's Mei Moses та MAB100, надають інвесторам корисну інформацію про ринкові тенденції та ліквідність. Незважаючи на складність, мистецтво залишається привабливим об'єктом інвестицій завдяки своїй культурній, історичній та емоційній цінності.

Загалом рекомендаціями для сучасних інвесторів у твори мистецтва можуть бути: звернення уваги на популярних митців сучасності; інвестування у впізнавані роботи, які демонструють кращу рентабельність; розгляд довго-

строкової стратегії інвестування (щонайменше 5 років) для отримання високих прибутків.

Подальші дослідження ринку мистецтва можуть зосереджуватися на методах диверсифікації інвестиційного портфеля при інвестуванні в «блакитні фішки» та «червоні фішки», розробленні нових індексів оцінювання волатильності артринку, удосконаленні методів оцінювання надійності інвестицій у ринок мистецтва тощо.

Список використаної літератури

- Кирейто М. (2021). Мистецтво з вигідною ліквідністю: чим відрізняються «блакитні фішки» від «червоних» на арт-ринку. Marbeks. <https://marbeks.com/mystecztvo-z-vygidnoyu-likvidnistyu-chym-vidriznyayutsya-blakytne-fishky-vid-chervonyh-na-art-rynku/>.
- Мельник, Ю. (2009). Зростання інвестицій на міжнародному ринку творів мистецтва як сучасна тенденція світового розвитку. *Вісник THEU*, 5, 247-254. <http://dspace.wupn.edu.ua/handle/316497/13457>.
- Мельник, Ю. (2018). Трансформація світового ринку творів мистецтва в умовах четвертої промислової революції. *Економіка і суспільство*, 18, 49-56.
- Мельник, Ю. (2020). Світовий арт-ринок в умовах пандемії COVID-19. *Шості Всеукраїнські наукові читання пам'яті С. І. Юрія*: зб. наук. праць. Тернопіль: ЗУНУ, 66-69.
- Момот, Д. (2018). Оцінка ризиків інвестування на ринку арт-індустрії: Систематизація теоретико-методичних підходів. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*, 4(6), 127-136. <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2018.6.127>
- Пивоваров, С., & Гусєв, Г. (2021). Втрачена картина да Вінчі: знайшли через 200 років, продали за \$450 млн і вона знову зникла. *Babel*. <https://tinyurl.com/4k6f7caw>.
- Сусленко, В., Затонацька, Т., Длугопольський, О., & Кузнєцова, А. (2022). Використання криптовалют Bitcoin та Ethereum у сфері електронної комерції: приклад України. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(42), 62–72. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.42.2022.3603>
- Akimov, D. (2023). Marketing algorithms for promoting an art product on the art market. *Collection of Scientific Works «Notes on Art Criticism»*, 43. <https://doi.org/10.32461/2226-2180.43.2023.286830>

- Alexander, K., & Radermecker, A. (2023). Towards transdisciplinarity: Current and future perspectives on art markets studies. *Sediment*, 32, 94784. <https://doi.org/10.11588/sediment.2023.32.94784>
- Aproso, G. (2024, September 11). *What happened to the art market?* Domus. <https://www.domusweb.it/en/art/2024/09/07/crisis-art-market-future-changes.html>
- Artprice. (2023). The Artprice100© index of blue-chip artists up 3% over 2022 vs. S&P 500 -19%. *Newsire*. <https://www.artprice.com/artmarketinsight/the-artprice100-index-of-blue-chip-artists-up-3-over-2022>
- Bradshaw, A. (2010). Before method: Axiomatic review of arts marketing. *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4(1), 8–19. <https://doi.org/10.1108/17506181011024724>
- Carayannis, E. G., & Campbell, D. F. (2011). Open innovation diplomacy and a 21st century fractal research, education and innovation (FREIE) ecosystem: Building on the quadruple and quintuple helix innovation concepts and the «Mode 3» knowledge production system. *Journal of Knowledge Economics*, 2, 327–372. <https://doi.org/10.1007/s13132-011-0058-3>
- Coggins, C. (1972). Archeology and art market. *Science*, 175(4019), 263–266.
- Condee, W. (2016). The interdisciplinary turn in the arts and humanities. *Issues in Interdisciplinary Studies*, 34, 12–29. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1171320>.
- David, G., Oosterlinck, K., & Szafarz, A. (2013). Art market inefficiency. *Economics Letters*, 121(1), 23–25. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2013.06.033>
- Dluhopolskyi, O., Chyrak, I., Kiziloglu, M., & Fabyiniuk, I. (2024). Competition between the dollar and euro: Results of regression analysis for Ukraine. *Journal of European Economy*, 23(2), 306–321. <https://doi.org/10.35774/jee2024.02.306>
- Exceptional.art. (2025). *Art investments: A comprehensive guide to investing in art*. Umberto Poidomani. <https://tinyurl.com/yha5t8pf>.
- Feel, J. (2024, April 3). 2024 Global art market report: Sales shrink, Chinese art market growing up alone. *Auction Daily*. <https://auctiondaily.com/news/2024-global-art-market-report-sales-shrink-chinese-art-market-growing-up-alone/>.
- Frey, B. S., & Eichenberger, R. (1995). On the rate of return in the art market: Survey and evaluation. *European Economic Review*, 39(3–4), 528–537. [https://doi.org/10.1016/0014-2921\(94\)00059-9](https://doi.org/10.1016/0014-2921(94)00059-9)
- Ginsburgh, V., Radermecker, A. S., & Tommasi, D. (2017). The implicit value of arts experts: The case of Klaus Ertz and Pieter Brueghel the Younger. SSRN. <https://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2958807>

- Guo, M., Li, X., & Wei, Y. (2024). Bibliometric analysis of the art market: From art price to market efficiency. *Data Science and Management*, 7(4), 349–360. <https://doi.org/10.1016/j.dsm.2024.03.006>
- Gustafsson, C., & Lazzaro, E. (2021). The innovative response of cultural and creative industries to major European societal challenges: Toward a knowledge and competence base. *Sustainability*, 13(23), 13267. <https://doi.org/10.3390/su132313267>
- Hanly, B. (2024, December 5). The art market 2023–2024: A review. Doerr Valuations. <https://doerrvaluations.co.uk/2024/12/05/the-art-market-2023-2024-a-review/>.
- Jahn, T., Bergmann, M., & Keil, F. (2012). Transdisciplinarity: Between mainstreaming and marginalization. *Ecological Economics*, 79, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2012.04.017>
- Jin, Y. (2024). Analysis of hot legal issues in art creative industry. *Highlights in Art and Design*, 6(1), 6–9. <https://doi.org/10.54097/7n1f8e68>
- Kraeusl, R., & Logher, R. (2010). Emerging art markets. *Emerging Markets Review*, 11(4), 301–318. <https://doi.org/10.1016/j.ememar.2010.07.002>
- Lam, P. (2024). Eight trends in the 2024 global art market. *Forbes*. <https://www.forbes.com/councils/forbesbusinesscouncil/2024/05/16/eight-trends-in-the-2024-global-art-market/>.
- Lazzaro, E. (2021). Linking the creative economy with universities' entrepreneurship: A spillover approach. *Sustainability*, 13(3), 1078. <https://doi.org/10.3390/su13031078>
- Lazzaro, E., Moureau, N., & Turpin, A. (Eds.) (2021). *Researching art markets: Past, present and tools for the future* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003018674>
- Lee, J. W., & Lee, S. H. (2017). «Marketing from the art world»: A critical review of American research in arts marketing. *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 47(1), 17–33. <https://doi.org/10.1080/10632921.2016.1274698>
- Massy, L. (2008). The antiquity art market: Between legality and illegality. *International Journal of Social Economics*, 35(10), 729–738. <https://doi.org/10.1108/03068290810898936>
- MyArtBroker. (2024). 5 Years in the print market: Historical performance & the print market in 2023. <https://www.myartbroker.com/Investing-in-the-print-market-report-contemporary-pop-and-urban-art>.
- MyArtBroker. (2025). Mab 100: The Print Index. <https://www.myartbroker.com/mab-100>.

-
- Statista Research Department. (2024, March 19). Global art market value 2007-2023. *Statista*. <https://www.statista.com/statistics/883755/global-art-market-value/>.
- UBS. (2024). The Art Basel and UBS survey of global collecting 2024: Discover the latest insights. <https://www.ubs.com/global/en/our-firm/art/art-market-insights.html#artmarketreport2024>.
- Zatonatska, T., Suslenko, V., Dluhopolskyi, O., Brych, V., & Dluhopolska, T. (2022). Investment models on centralized and decentralized cryptocurrency markets. *Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu*, (1), 177–182. <https://doi.org/10.33271/nvngu/2022-1/177>

Отримано: 22 січня 2025 р.

Рецензовано: 27 січня 2025 р.

Рекомендовано до друку: 4 лютого 2025 р.